

**Лановенко Тетяна Володимирівна, учитель
хімії Яблунівського навчально- виховного
комплексу «Дошкільний навчальний
заклад – загальноосвітня школа I- II
ступенів» Канівської районної ради**

ПЕРЕРОБКА НАФТИ - складний, багатоступеневий процес, у результаті якого можна отримати різні продукти, які відрізняються фізико-хімічними властивостями, складом і сферами використання.

```
graph TD; A[ПРОЦЕСИ ПЕРЕРОБКИ НАФТИ] --> B[ПЕРВИННА ПЕРЕРОБКА]; A --> C[ВТОРИННА ПЕРЕРОБКА];
```

**ПРОЦЕСИ
ПЕРЕРОБКИ
НАФТИ**

**ПЕРВИННА
ПЕРЕРОБКА**

**ВТОРИННА
ПЕРЕРОБКА**

Фракції нафти:

- бензинова – 30-180°C;
- гасова – 120-315°C;
- дизельна – 180-360°C;
- газойлева – 230-360°C

Хімічний склад не змінюється.

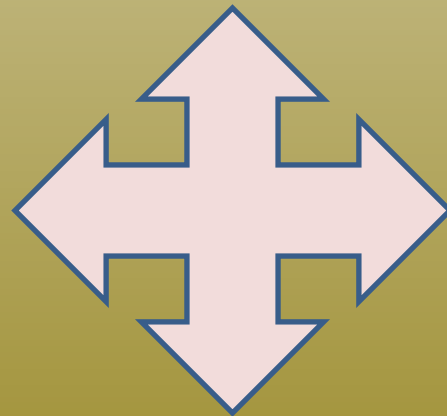
ПРОЦЕСИ ПЕРВИННОЇ ПЕРЕГОНКИ

**ЗНЕВОДНЕННЯ
ТА ЗНЕСОЛЕННЯ**

**АТМОСФЕР
НА
ПЕРЕГОНКА
НАФТИ**

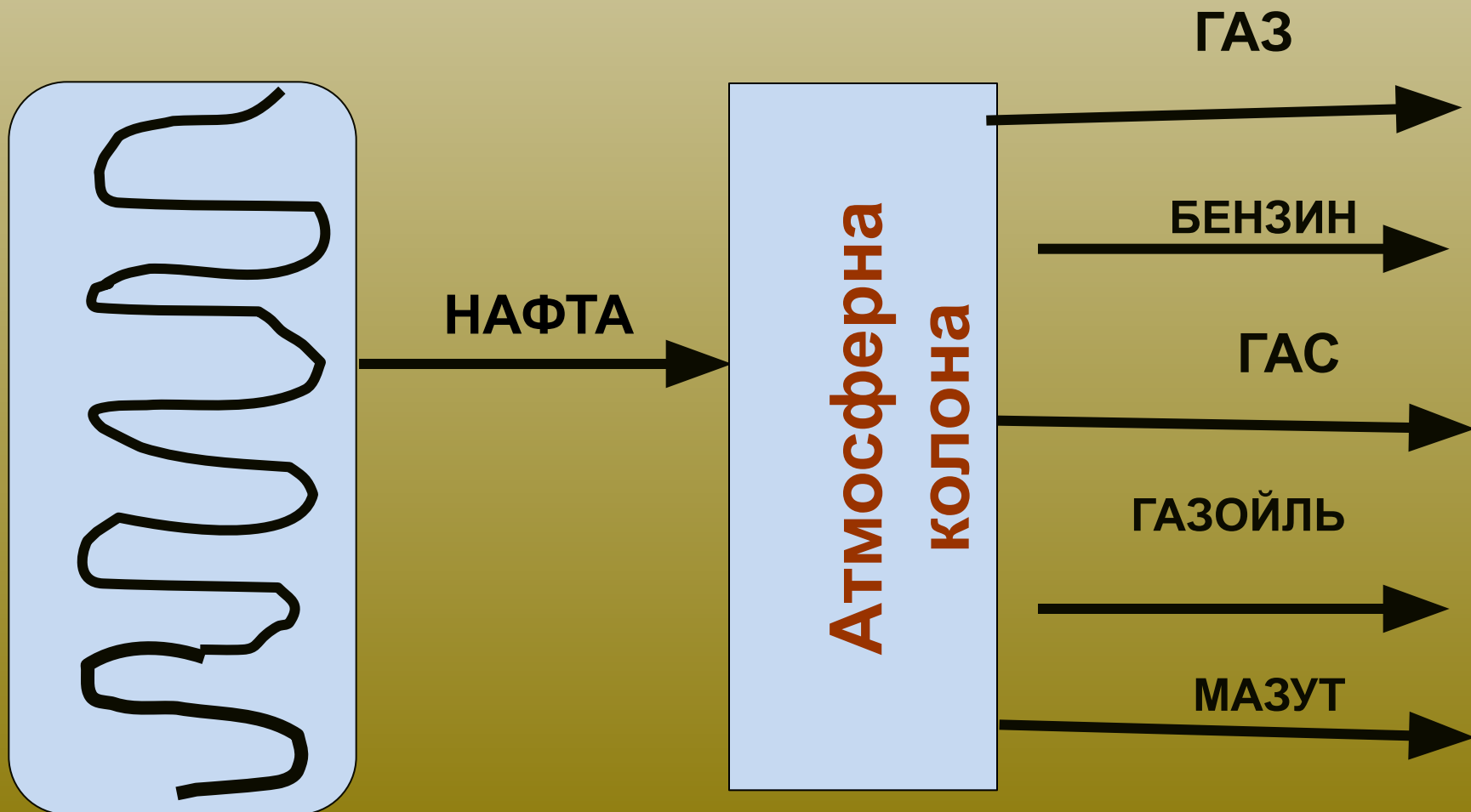
**ВАКУУМНА
ПЕРЕГОНКА
МАЗУТУ**

**ОЧИЩЕННЯ
НАФТОВИХ
ФРАКЦІЙ**

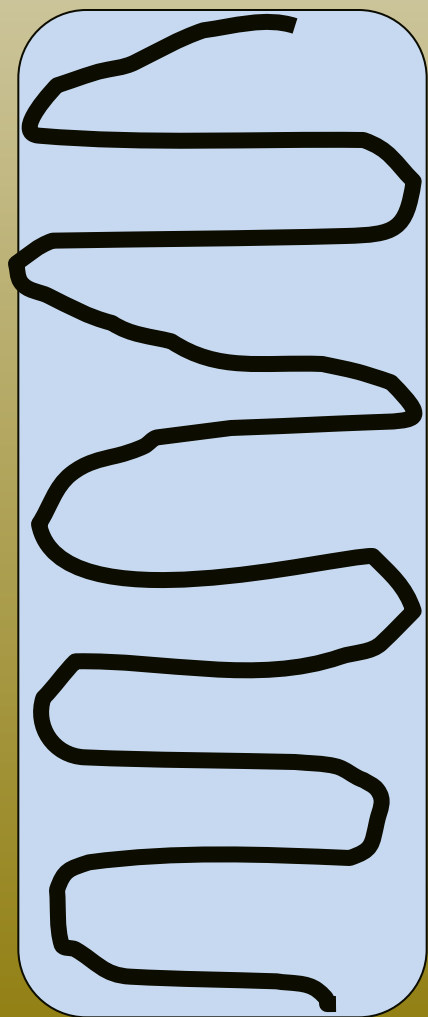

- за високих температур відбувається розщеплення (деструкція великих молекул вуглеводнів на дрібніші, які входять до складу легких палив;
- процес може протікати без каталізатора (термічний крекінг) і в присутності каталізатора (каталітичний крекінг).

АТМОСФЕРНО- ВАКУУМНА УСТАНОВКА

ВАКУУМНА ПЕРЕГОНКА

**Вакуумна
колона**

ЛЕГКІ МАСЛА

ВАЖКІ МАСЛА

ГУДРОН

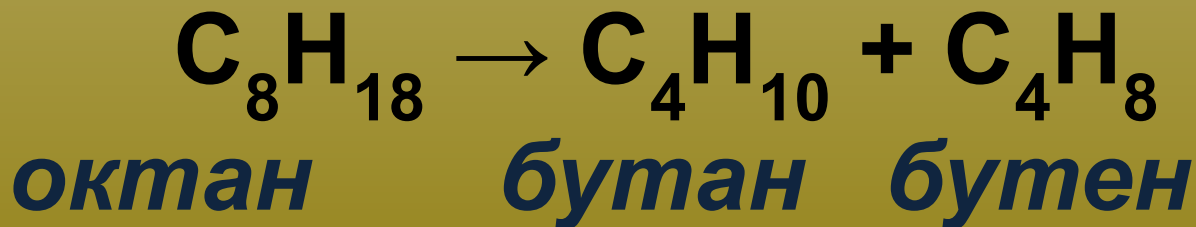
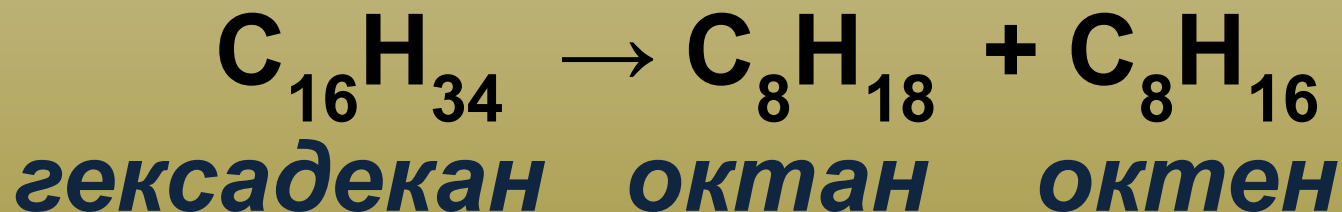
ЦІКАВІ ФАКТИ

- брати Дубініни в 1823 році вперше створили пристрій для перегонки нафти.
- з 1833 року Дубініни почали вивозити багато тисяч пудів “фотогену” (гасу) з Моздоку всередину Росії.
- в Америці перші досліді перегонки нафти здійснив у 1833 році Силліман.

КРЕКІНГ

- процес розщеплення вуглеводнів з утворенням молекул з меншою кількістю атомів Карбону

ТЕРМІЧНИЙ КРЕКІНГ

- розщеплення молекул відбувається при температурі 470 - 550°C;
- процес відбувається повільно;
- утворюються вуглеводні з нерозгалуженими ланцюгами атомів Карбону

БЕНЗИН, ДОБУТИЙ ПРИ ТЕРМІЧНОМУ КРЕКІНГУ

- крім насичених вуглеводнів, міститься багато ненасичених, тому цей бензин має більшу детонаційну стійкість, ніж бензин прямої перегонки;
- ненасичені вуглеводнів легко окислюються й полімеризуються, тому цей бензин менш стійкий при зберіганні;
- при його згоранні можуть забруднюватися різні частини двигуна, тому до такого бензину додають антиокисники.

КАТАЛІТИЧНИЙ КРЕКІНГ

- розщеплення молекул відбувається в присутності каталізаторів і при більшій температурі;
- процес відбувається швидше;
- відбувається не тільки процес розщеплення, а й процес ізомеризації.

КАТАЛІТИЧНИЙ БЕНЗИН

- має більшу стійкість, бо в ньому містяться вуглеводні з розгалуженим ланцюгом;
- ненасичених вуглеводнів міститься менше, тому процеси окиснення й ізомеризації в ньому не відбуваються;
- стійкий при зберіганні.

БЕНЗИНОВА ФРАКЦІЯ

	ПЕРЕГОНКА	ТЕРМІЧНИЙ КРЕКІНГ	КАТАЛІТИЧНИЙ КРЕКІНГ
ВИХІД БЕНЗИНУ	5%	40%	40%
НАЯВНІСТЬ АЛКЕНІВ	-	50%	25%
ОКТАНОВЕ ЧИСЛО	60 -70	70 -80	95 і більше

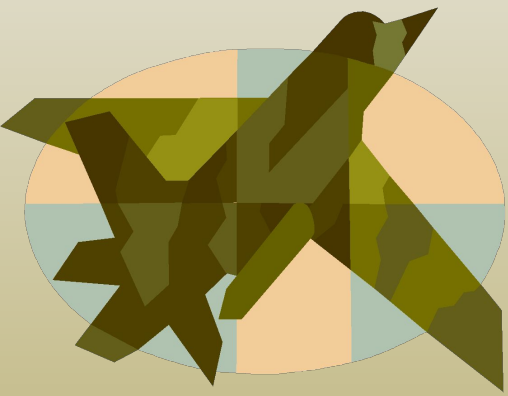
ПІРОЛІЗ

- це розкладання органічних речовин без доступу повітря при високій температурі.

Основними продуктами є:

- ненасичені газоподібні вуглеводні (етилен, ацетилен);
- ароматичні вуглеводні – бензен, толуол

ГАЗОЛІНОВА ФРАКЦІЯ

- містить вуглеводні від C_5H_{12} до $C_{11}H_{24}$;
- температура 40-200°C;
- газолін – 40-70°C;
- авіаційний та автомобільний бензин – 70-120°C

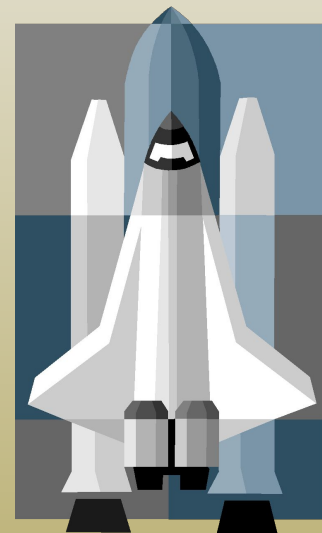

ЛІГРОЇНОВА ФРАКЦІЯ

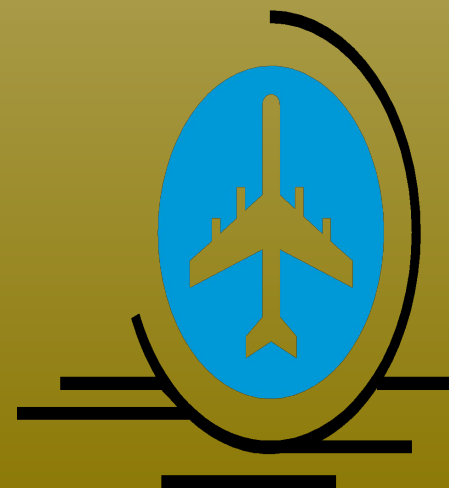
- містить вуглеводні від C_8H_{18} до $C_{14}H_{30}$;
- температурі – 150-250°C;
- лігроїн - пальне для тракторів.

ГАСОВА ФРАКЦІЯ

- містить від $C_{12}H_{26}$ до $C_{18}H_{38}$;
- температура кипіння – 180-300°C;
- гас після очищення використовується як пальне для тракторів, реактивних літаків і ракет.

ГАЗОЙЛЬ

- температура вище 275°C ;
- при подальшій перегонці одержують дизельне пальне.

МАЗУТ

- містить вуглеводні з великою кількістю атомів Карбону;
- після відгонки мазуту залишається гудрон, який використовують у будівництві шляхів.

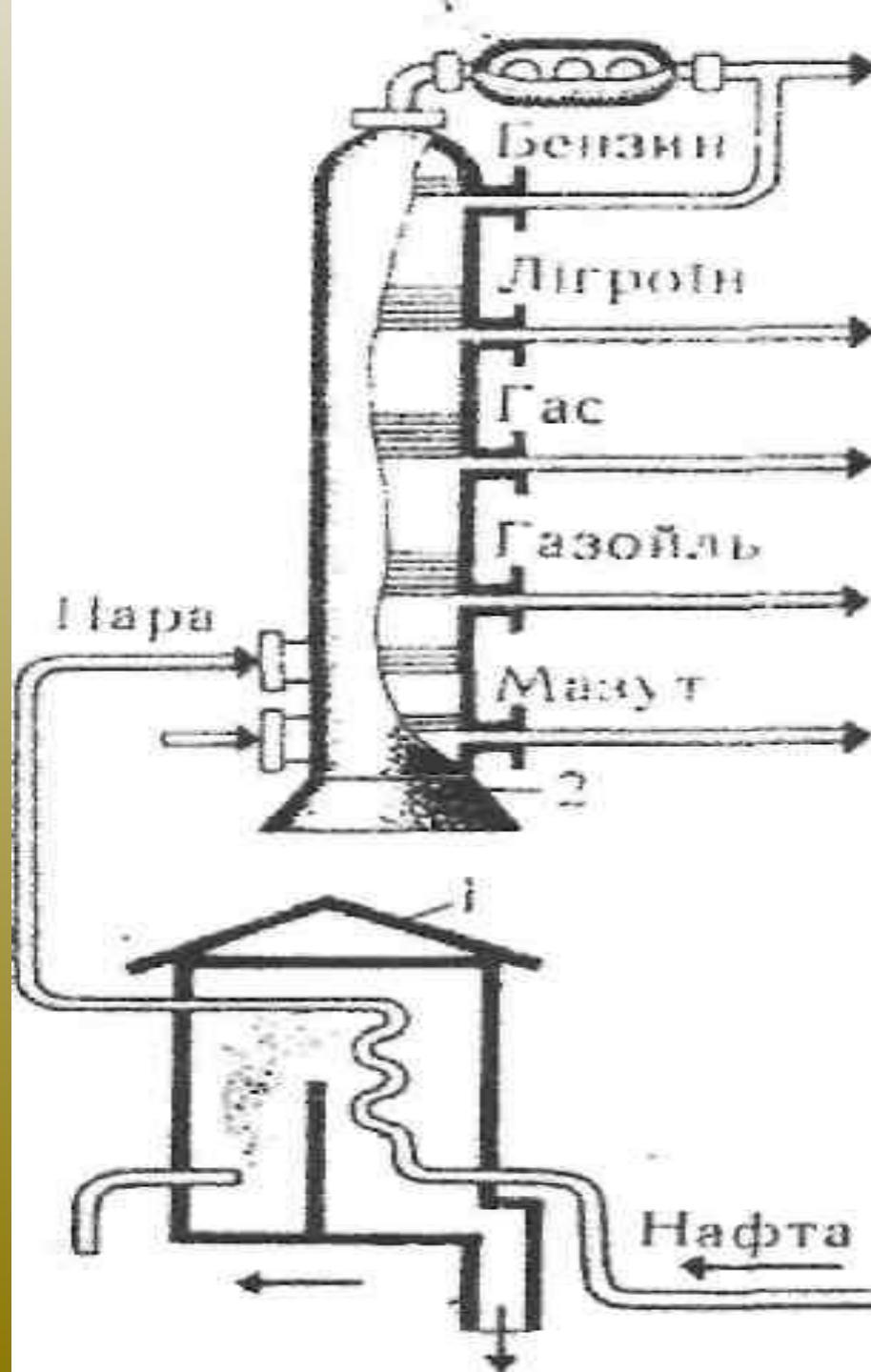
МАЗУТОВІ ФРАКЦІЇ

- **соляріві масла** - дизельне паливо;
- **мастила** - автотракторне, авіаційне, індустріальне;
- **вазелін** - основа для косметичних засобів і ліків;
- **парафін** – виробництво сірників, свічок

Перегонка нафти

Список літератури

1. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С. Основи екологічних знань. К.: «Либідь», 1997. - 286 с.
2. Глинка Н.П. Общая химия. М.Издательство «Химия», 1965
3. Голованов М.Г. Хімія горючих копалин. К.: Знання, 1984
4. Джигерей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища / Навчальний посібник. К.: Знання. 2002. - 203 с.
5. Жиряков Г. Органическая химия. М. «Химия», 1980